

Biaga lit A. teu prat n: 4

SVERIGES
ALLMÄNNA FOLKSKOLLÄRAREFÖRENING.

MEDELANDEN

FRÅN

INTERIMSSTYRELSEN.

1881.

Innehåll: Årsberättelse. — Öfverläggningsämnen. — Styrelseval. —
Promemoria för kretsordförandena. — Allmänna meddelanden.
— Stadgar. — Medlemsförteckning.

STOCKHOLM,

TRYCKT HOS A. L. NORMANS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG,
1881.

oktober sitt första i 3,000 exemplar tryckta meddelande, hvil-
ket innefattade:

Sveriges allmänna folkskollärareförening.

Årsberättelse.

Interimsstyrelsen går härmed att jemlikt § 10 af föreningens stadgar afgifva berättelse för tiden från föreningens bildande till 1880 års slut.

Med anledning af i cirkulär till Sveriges folkskollärareföreningar af Stockholms folkskollärareförening under loppet af våren 1880 utfärdad inbjudning sammanträdde den 9 och 13 augusti samma år i Stockholm ombud, representerande 82 skollärareföreningar i riket, och beslöts dervid bildande af samt antogs stadgar för *Sveriges allmänna folkskollärareförening*.

Interimsstyrelse valdes, och beslöts, att hennes befogenhet skulle räckas till 1881 års slut. Hon utgöres af följande medlemmar: J. Molin, Emil Hammarlund, A. M. Stefanson, A. F. Skoglund, Aug. Törngren, J. F. Berg och C. A. Landström.

Den 13 augusti hade interimsstyrelsen sitt första sammanträde. Då det styrelsen närmast föreliggande arbetet med föreningens organiserande skulle förorsakat de kring landet spridda styrelsemedlemmarne antingen flere resor eller ock ett längre vistande å någon viss plats, men intetdera under för handen varande omständigheter kunde anses behöfligt, beslöts, att de fyra i Stockholm och dess närmaste granskap boende medlemmarne af interimsstyrelsen, nämligen hrr Molin, Hammarlund, Stefanson och Skoglund, skulle utgöra ett *verkställande utskott*, hvilket äfven bemyndigades att vidtaga de åtgärder, som ej kunde anses vara af den vikt, att de kräfde hela styrelsens hörande.

Verkställande utskottet påbörjade omedelbart de förberedande arbetena genom att sätta sig i förbindelse med de befintliga föreningarnas ordförande eller ombud och utsände i oktober sitt första i 3,000 exemplar tryckta meddelande, hvilket innefattade:

att smaskollärare vara kunna erhålla ordinarie anställning; och

- 1:o upprop till Sveriges folkskollärare och lärarinnor;
- 2:o redogörelse för föreningens bildande;
- 3:o anvisningar för inträde i föreningen; och
- 4:o stadgar.

Utskottets verksamhet under 1880 har naturligen för öfrigt varit inskränkt till åtgärder för vinnande af medlemmar i föreningen.

Inom den af interimsstyrelsen bestämda anmälningstiden hafva från 77 föreningar med sammanlagda 1556 medlemmar ingått medlemsförteckningar och afgifter.

* * *

Öfverläggningsämnen.

Till interimsstyrelsen hafva ingått följande frågor:

Från Oskarshamns lärareförening:

1. Om ändring af 11 § 1 mom. i folkskolestadgan af den 18 juni 1842 (rörande lärares af-sättning);
2. Om småskollärares pensionering.

Från Norrköpings folkskollärareförening:

3. Om förberedelse vid läroprof.

Från Södertörns lärare- och lärarinneförening:

4. Om uppsättande af ett tidningsorgan för föreningen;
5. Om understöd från föreningen åt aflidne medlemmars efterlevande enkor och barn;
6. Om rättighet för skollärare, som tillika är klockare, att kunna inväljas i skolråd.

Från Redvägs kontrakts folkskoleförening:

7. Om jämnare fördelning af läse- och ferietiderna under året.

Samtliga dessa frågor äro af den art, att en snar och lycklig lösning af de samma vore önskvärd. Men i betraktande deraf, att krets-föreningarnas sammanträden ofta måste vara ganska korta, och att de frågor, som den allmänna föreningen upptager till behandling, böra grundligt prövas, har interimsstyrelsen ansett sig för närvarande böra framlägga blott trenne. De, som sålunda blifvit till behandling upptagna, äro nr:is 2, 3 och 6.

För ernående af större enhet i behandlingen har interimsstyrelsen afgifvit följande *utlåtanden och resolutionsförslag*.

förhandlingarna skriftligt, och cirkulera handlingarna i den ordning, ordföranden angifvit.

1:o. *Angående pensionering af småskollärare och lärarinnor.*

Bland vårt folks uppfostrare intager småskolläraren en viktig och på grund af förhållandena oundgängligen nödvändig plats. En allmänt gängse föreställning, att så väl förutsättningarna för hans verksamhet som frukterna af den samma äro i hög grad obetydliga, har dock undanskymt hans arbete och gifvit honom sjelf, framför allt i ekonomiskt hänseende, en vanlottad ställning.

Småskollärarens arbete är dock tröget och såsom grundläggande för hela skolan af ej ringa vikt. Derjemte eger det förhållandet rum, att i den mellanform af små- och folkskola, som kallas »mindre skolor», småskollärare ofta användas och der få arbeta både på små- och folkskolans områden. Men oaktadt allt detta är dessa lärares framtid ej i ringaste mån tryggad. Klart är, att tanken på denna ovissa framtid skall verka nedstämmande på småskollärarens sinne och derigenom förlamande på hans verksamhet, detta så mycket mera, som han ej heller sjelf kan sörja något för sin ålderdom, enär hans aföning dertill är allt för liten.

Säkerligen skulle hans trägna arbete kännas honom lättare, om han visste, att han på sin ålderdom hade en liten pension att vänta, hvarförutom detta äfven torde vara en blott rättvis belöning efter lång och pligttrögen tjenstgöring.

En pensionskassa för småskollärare och lärarinnor är sålunda i hög grad af behovet påkallad. Denna pensionskassa borde lämpligast inrättas af staten i likhet med folkskollärares pensionsinrättning, ordnas efter likartade grunder och torde t. o. m. kunna förvaltas af samma styrelse.

Ett hinder för sakens ordnande på detta sätt ligger dock deri, att småskollärarne ej äro antagne såsom ordinarie lärare, utan på grund af för handen varande behof anställas och kunna utan vidare såsom extra tjenstemän afskedas af kommunerna sjelfva. En ändring i detta förhållande är sålunda af nöden. Småskollärare och lärarinnor, som äro särskildt utbildade för sitt kall och under nuvarande förhållanden oombärliga, böra i likhet med folkskollärare kunna vinna ordinarie anställning och tillsättas efter samma grunder som dessa.

På grund häraf vill interimsstyrelsen föreslå, att Sveriges allmänna folkskollärareförening såsom sin åsigt uttalar:

att småskollärare böra kunna erhålla ordinarie anställning; och

att staten bör för ordinarie småskollärare inrätta en pensionskassa, hvilande på likartade grunder med folkskollärarnes pensionsinrättning.

2:o. *Angående beredelse- och afläggande af läroprof.*

Såsom en viktig och riktig grundregel för läraren gäller, att han bör omsorgsfullt förbereda sig till sina lektioner.

Trots detta medgifves, så vidt vi veta, icke någon beredelse- och afläggande af folkskollärarna vid de tillfällen, då sådan vore för bedömande af den verkliga läraledugligheten kanske mest af nöden, nämligen vid afläggande af läroprof.

Gent emot denna vid folkskolans rådande praxis gäller för afläggande af prof vid allmänna läroverken det lagstadgandet, att läraren skall erhålla sina uppgifter minst 24 timmar före profvet, och dertill kommer, att för befattningar vid dessa skolor prof afläggas i jämförelsevis få ämnen.

Ingen lärare kan ega det mått af vetande och metodisk färdighet, att han öfver hvarje honom möjligen förelagd ämne kan oförberedd hålla en lektion, som visar hans verkliga läraleduglighet. I synnerhet gäller detta om folkskolläraren, som vid afläggande af prof är skyldig att undervisa i folkskolans alla ämnen, hvilka han sålunda i hvarje ögonblick måste kunna beherska. En sådan fordran torde vara för högt ställd, hvarförutom de bedömande myndigheterna vid profven ej kunna erhålla en rätt uppfattning af lärarens dagliga, lugna verksamhet, utan fast mera utsättas för att begå ofrivilliga misstag.

På grund af det nu anförda får interimsstyrelsen föreslå, att Sveriges allmänna folkskollärareförening såsom sin åsigt uttalar:

att i lag bör stadgas, att folkskolläraren vid afläggande af läroprof för befattning bör erhålla uppgifterna för sina lektioner minst 24 timmar före profvets afläggande.

3:o. *Angående rättighet för folkskollärare att deltaga i skolrådets öfverläggningar.*

Att de olika kommunernas skolråd i de flesta delar af vårt land med nit och omtanke arbetat och arbeta för skolans höjande, är en för alla skolans vänner glädjande sanning. Dock utesluter ej detta möjligheten af, att misstag i afseende på skolans organisation och verksamhet hafva blifvit begångna och kunna komma att begås till följd af skolrådets bristande kännedom om skolans detaljförhållanden. Detta gäller huf-

vudsakligen landtkommunerna, der ofta nog flertalet af skolrådsmedlemmarne saknar pedagogiska insigter.

Vid de allmänna läroverken motverkas ett från sådana orsaker sig härledande ogynnsamt inflytande af den ganska vidsträckt magt, som rörande skolans vård tillkommer lärarekollegiet, och äfven folkskolan borde väl i det afseendet komma i åtnjutande af det bidrag, som folkskolläraren genom sin utbildning och verksamhet inom skolan just är lämplig att lemna.

Beträffande ofvan anförda Södertörns lärare- och lärarinneförenings förslag, hvars hufvudsyfte synes vara att göra skolrådet delaktigt af lärarens erfarenhet och specialbildning genom att bereda honom plats uti det samma, måste interimsstyrelsen uttala den mening, att ett lagstadgande i den angifna riktningen ej skulle i någon nämnvärd grad föra närmare till målet.

Skolläraren kan nu, för så vidt han ej tillika är klockare, blifva invald i skolrådet, och om äfven klockaren-skolläraren lagligen tillerkändes denna förmån, så är ju dermed ej gifven någon garanti för, att han blefve vald och sålunda sattes i tillfälle att äfven inom skolrådet i sin mon gagna skolan. Ett stadgande i den af förslagsställaren angifna riktningen skulle dessutom sannolikt aldrig komma till stånd, enär derigenom berördes likartade förhållanden inom andra områden af lagstiftningen.

Skola emellertid vårt lands kommuner med alla dem till buds stående medel kunna arbeta för folkskolans förbättrande, bör skolläraren ega rätt till deltagande i skolrådets öfverläggningar, hvarvid dock naturligen förhållandena böra vara så ordnade, att läraren ej kan deltaga i beslut, för så vidt han ej är af församlingen vald ledamot.

I församlingar med flere än en lärare vore kanske mindre lämpligt att lemna dem alla den nu i fråga varande rättigheten. I sådant fall synas oss lärarne böra bland sig utse en, som uti skolrådet representerar kåren.

På grund af det ofvan anförda vill interimsstyrelsen med gillande af hufvudsyftet i det framställda förslaget föreslå, att Sveriges allmänna folkskollärareförening måtte såsom sin åsigt uttala:

att skolläraren bör genom lag tillförsäkras rättighet att deltaga i skolrådets förhandlingar, men i beslut endast för så vidt han är ledamot af skolrådet, och

att, då i en församling finnas flere lärare, desse må ega rätt att bland sig utse en, som i skolrådet representerar kåren.

4:o. Angående arvode åt sekreteraren och kassaförvaltaren.

Enligt § 19 i föreningens stadgar eger styrelsen att föreslå det belopp, med hvilket arvodet till sekreteraren och kassaförvaltaren bör utgå. Interimsstyrelsen har tagit saken i öfvervägande och får med hänsyn till den hittills vunna erfarenheten om arbetets omfattning föreslå, att Sveriges allmänna folkskollärareförening beslutar:

att sekreteraren och kassaförvaltaren för tiden till 1881 års slut hvardera må åtnjuta ett arvode af 50 kronor.

* * *

Styrelseval.

Före september månads början företages i kretsforeningarna val af 3 ledamöter i centralstyrelsen. Hvilka, som vid årets slut afgå ur styrelsen, synes af följande

Protokoll, hållet vid Sveriges allmänna folkskollärareförenings interimsstyrelses verkställande utskotts sammanträde den 24 januari 1881.

Närvarande: herrar J. Molin, ordförande, E. Hammarlund, A. Stefansson och A. F. Skoglund, samtliga tillhörande styrelsen; herrar folkskolläraren G. A. Östling och med. fil. kandidaten B. J. D. Tillman, tillkallade vittnen; samt undertecknad, anmodad protokollsförare.

§ 1. S. D. Företogs utlottning af de tre ledamöter af interimsstyrelsen, hvilka i enlighet med föreningens stadgar § 28 mom. 1 böra vid utgången af år 1881 från styrelsen afgå; och utdrogos följande namn:

C. A. Landström, J. Molin, Aug. Törngren.

Stockholm som ofvan.

In fidem

R. Wennerquist,

öfverlärare vid Tekniska skolan i Stockholm.

Att ofvan omförmälde utlottning försiggått, på sätt protokollet utvisar, intyga undertecknade vid tillfället närvarande vitnen:

Bror J. D. Tillman,
med. fil. kandidat,

Gust. Ad. Östling,
lärare vid Kungsholms folkskola.

* * *

Promemoria för kretsordförandena.

1. Före instundande september månads början företagas inom kretsforeningarna:

- 1:o val af 3 ledamöter i centralstyrelsen;
- 2:o val af 3 revisorer; (Härtill kunna naturligtvis ej väljas styrelseledamöter eller deras suppleanter.)

- 3:o behandling af frågan rörande arvode åt sekreterare och kassaförvaltare.

2. Före 1 nästa oktober böra kretsforeningarna hafva behandlat här ofvan upptagna frågor rörande

- 1:o pensionering af småskollärare och -lärarinnor;
- 2:o beredelse tid vid afläggande af läroprof;
- 3:o rättighet för folkskollärare att deltaga i skolrådets öfverläggningar.

3. Stadgarnes § 6 torde beaktas.

4. Med afseende på styrelsevalet hänvisas till §§ 11, 13 och 28, och torde beaktas, att valsedlarne ej böra innehålla flere än 3 namn.

5. Med afseende på revisorsvalet hänvisas till §§ 12 och 13.

6. Beträffande det i § 15 mom. 2 omnämnda protokollsutdraget, upptagande kretsforenings uttalande i de framlagda frågorna, vore önskligt, att, då besluten ej enhälligt fattas, antalet röstande för och emot angäfvos.

7. Rörande de verkställighetsåtgärder, som kunna följa af kretsforeningarnas uttalanden, upplyser § 15 mom. 3.

8. Årsafgifter och medlemsförteckningar böra insändas till kassaförvaltaren — skolläraren A. F. Skoglund, Brännkyrka, *Elysjo* — icke till styrelsen. För öfrigt hänvisas till § 18 mom. 1.

9. Önskligt vore, att de i § 18 mom. 2 omnämnda förteckningarna uppsattes i den form, som stadgan föreskrifver, och katalogen visar.

* * *

Allmänna meddelanden.

1:o. Den erlagda årsafgiften för i katalogen upptagne medlemmar gäller för år 1880. Se för öfrigt mom. 6 sid. 8 i meddelandet för 1880!

2:o. I afseende på årsafgiften för 1881 vill interimsstyrelsen erinra om § 3 mom. 4 i föreningens stadgar.

- 1:o upprop till Sveriges folkskollärare och lärarinnor;
2:o redogörelse för föreningens bildande;

förhandlingarna
ordning, ordförar

6

10

3:o. Å orter, der ej lärareförening förut finnes, torde för saken intresserad person samla kamraterna omkring sig och sätta sig i förbindelse med interimsstyrelsen.

4:o. Så snart tio personer å en ort antecknat sig såsom medlemmar i föreningen, kunna de hos interimsstyrelsen anmäla sig vilja utgöra en krets och företaga val af ordförande.

5:o. De i katalogen upptagna föreningarna »under bildande» torde med snaraste göras fulltaliga eller ansluta sig till någon angränsande krets-förening.

6:o. Stadgar och närmare upplysningar erhållas från interimsstyrelsen, hvars adress är: Styrelsen för Sveriges allmänna folkskollärareförening, *Stockholm*.

Såsom af ledamotsförteckningen framgår, har Sveriges allmänna folkskollärareförening redan nu, oaktadt sin korta tillvaro, vunnit rätt mycket deltagande. Likväl återstå dock många lärare, hvilka ännu ej sökt inträde i föreningen. Der-till kunna väl flere orsaker finnas, men den viktigaste torde hafva varit, att styrelsens åsigter om sättet, hvarpå föreningen bör lösa sin uppgift, om den hållning, hon bör intaga, ej varit kända. Ett lugt och sansadt skridande framåt till målet — *skolans väl* — är det program, styrelsen uppställt för sin verksamhet. Det beror sedan på föreningen själf att åt sig vinna aktning och erkännande genom att framträda utan obetänksamhet, utan pockande, men också utan fruktan för att säga sin mening. Att resultaten af hennes verksamhet ej ögonblickligen skola kunna skönjas, ligger i öppen dag. De medel, öfver hvilka föreningen förfogar, äro ihärdighet och en fast öfvertygelse om riktigheten af sina syften. Men för att under sådana omständigheter kunna något uträtta fordras en fast sammanslutning af alla, som arbeta i folkskolans tjänst. Styrelsen får därför ånyo uppmana dem, som stå utom föreningen, att ingå i den samma.

Stockholm i april 1881.

J. Molin. Emil Hammarlund.

A. M. Stefansson. A. F. Skoglund. Aug. Törngren.

J. F. Berg. C. A. Landström.

Sveriges allm

Föreningens änd:
skolans och folkbildn:
inom lärarekåren oc
allmänhet.

Lärare och lärar
samt dermed jemförli
att som medlemmar in
andra för föreningen o
soner vinna inträde eft

1. Inträde i förening
2. Flyttning från ordförande och erlagga dröjligen till ordförande
3. Utträde ur förskriftskrets-förening, afgående
4. Ledamot, som från föreningen skild vid

Ahlén, J. V. f. 59, Stadsmi
barnhem, Stockholm.
Ahlén, S. A. f. 54, Jakobska